

PARMAK İZLERİNİN DELİL OLARAK KULLANILMASI

*Prof.Dr. Ahmet Nezh KÖK**

I. Giriş

Aristo'nun belirttiği gibi sosyal bir varlık olan insan, birey olarak günlük hayatta bulunduğu sosyal çevrenin de niteliğine bağlı olarak gerçek kişiliğe sahip hem cinsleri ile ya da tüzel kişiliklerle çok sayıda, değişik ilişkiler kurmaktadır. Bu ilişkilerin hukuk normlarına uygun başlayıp sürmesi ve sona ermesi hallerinde bir sorun yaşamayan birey, aksi durumlarda mağdur ya da fail olarak sıkıntılar yaşamaktadır. Yaşanan bu sıkıntıların bir kısmı, şartların oluşması halinde yargıya intikal etmektedir. Yargıya intikal eden durumlarda birey için, ister mağdur ister fail konumunda olsun, delil (kanıt) kavramı önem arz etmektedir.

Delil (kanıt), dava konusu olayın gerçekliğini ortaya koymaya yarayan ispat aracıdır¹. Ceza muhakemesi hukukunda hakim maddi gerçeğe ulaşmak ister². Bu nedenle öncelikle bir suçun işlenip işlenmediği, işlenmiş ise kim tarafından, ne şekilde işlendiği tespit edilmeye çalışılacaktır. İşte Kriminalistik; ceza kovuşturma organları ve onların yardımcıları tarafından, suçtan korunma ve suçun aydınlatılması vasıtası ile, suçlulukla mücadele öğretisi olarak teknik olanaklarla suçun aydınlanması ve suçlunun tespit edilmesi sureti ile adli hataları incelemek ve insana insanca muamele edilmesi gayesini güder³.

Diğer bir ifade ile kriminalistik, gerçeğin dolayısıyla suçlunun bulunmasına ve cezalandırılmasına yardım eder⁴. Böylece maddi gerçeğe ulaşmada

* Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

1 BAĞDATLI, Selahattin, Hukuk Kavramları, İstanbul, 1995, s. 112.

2 KAYMAZ, Seydi, Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı (Yasak) Deliller, Ankara, 1997, s. 15; ŞAHİN, Cumhur, Ceza Muhakemesinde İspat, Ankara, 2001, s. 19.

3 DEMİRBAŞ, Timur, Kriminoloji, Ankara, 2001, s. 45.

4 SOYASLAN, Doğan, Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri), Ankara, 1998, s. 9.

akla uygun (rasyonel), olayla ilgili (temsil edici) ve en önemlisi hukuka uygun delillerin elde edilmesi sağlanacaktır⁵.

Yargının maddi gerçeğe ulaşmasında, kriminalistik çalışmaların yapılması süresince adli tıp ve bilimsel polis hizmetleri önem kazanacaktır.

Adli tıp uzmanlarının, özellikle, yaralama ve ölümle sonuçlanmış olaylarda yapacakları canlı ve ceset muayenelerinde elde edilen bulguların yanı sıra, bilimsel polisin olay yerinde yapacağı incelemeler sonucu elde edeceği parmak izi, ayak izi tespiti, kan ve sperm lekelerinin biyologlar tarafından yapılacak incelemeleri sonucu elde edilen DNA parmak izleri maddi deliller olarak önem kazanacaktır.

Cumhuriyet Savcısı ile bir kısım tahkikat işlerinde kendisine yardımcı durumundaki sulh hakiminin asıl görevleri işlenmiş olan suçların tahkikatını yapmak, sanıkların-tanıqların ve ilgililerin ifadelerine müracaat ile delilleri toplayıp sonuç çıkarmaktır⁶. İşte her ikisine de emirlerinde yardımcı olan ve onlardan emir alan zabıta (polis-jandarma), Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) 156/1 ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) ek md 4/1 gereğince kendiliğinden harekete geçebileceği gibi CMUK 154 ve CMUK 158/2 maddeleri gereği Cumhuriyet Savcısının ya da Sulh hakiminin emriyle iş yapmaktadır. Buna göre; önleyici zabıta tedbirleri ile engel olunamamış bir suçun işlenmesi durumunda, kanunlarla zabıtaya tevdi olunan suç ve suç sanıkları ile bunlara ait delillerin saptanması, suç sanıklarının yakalanması ve adli mercilere teslimi önemli bir safhadır.

II. Olay Yeri İncelemesi

Ceza Kanunu'nda alenen suç olarak belirtilmiş bir fiilin gerçekleşmesine olay, olayın işleniş tarzının, mağdur ve suç sanıkları ile ilişkisinin saptanabildiği dinamik bölgeye de olay yeri adı verilir⁷.

Olay yerinin incelenmesi, yargılama aşamasında, hakim maddi gerçeğe ulaşmasında kullanacağı delillerin elde edilmesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle olay yeri inceleme ekibinin "her temas bir iz bırakır" gerçeğini göz ardı etmeden, suça ve suçluya ait delillerin tespitini ve elde edilmesini sağlamaları gerekir. Olay yerinin sistemli bir şekilde incelenmesi durumunda tespit edilebilecek deliller arasında suçluya ve bazı durumlarda mağdura ait parmak izlerinin araştırılması büyük önem arz eder.

5 ÖZGEN, Eralp, Askeri Yargıtay'ın Delil ve Savunma Hakkı Konularına Bakışı, Askeri Adalet Dergisi, 1994, s. 18.

6 ŞAFAK, Ali, BIÇAK, Vahit, ŞAFAK, Ahmet Şükrü, Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı, Ankara, 2000, s. 6-8.

7 BADEM, Uğur, Olay Yeri İnceleme ve Delil Toplama Yöntemleri, Erzurum, 1988, s. 11.

III. Kimlik Tespiti

Kanunilik ilkesi gereği, suç niteliğinde bir eylemin gerçekleşmesi halinde eylemi yapanın (failin) kim olduğunun belirlenmesi, yargılama ile ulaşıl- mak istenen maddi gerçeğin ortaya konulmasında en önemli aşamadır. Bu nedenle kriminalistik bilgilerle olay yerinin incelenmesi sırasında elde edilen deliller suçlunun kimliğinin aydınlatılmasında önemli rol oynayacaktır.

Bir kimseyi tanıma ve diğer kimselerden ayırt etmeye yarayan bedensel (vücuda ait) özelliklerin tarifine kimlik belirtimi denir. Bir canlının ya da cesed- in muayenesi ile kimlik belirtimi yapılabileceği gibi, insan bedenine ait bir parçanın (kafa, kol gibi), bir dokunun (kan, sperm, deri gibi) ya da insanlara ait izlerin (parmak izi, ayak izi gibi) incelenmesi ile de kimlik belirtimi yapılabilir⁸.

Nitekim, suçluların hüviyetlerinin tespitine yarayan ve bilimsel esaslara dayanan uygulamaya yönelik ilk sistem Alphonse Bertillon tarafından gelişt- irilmiştir⁹. Bertillon tarafından geliştirilen sistem 1882 yılında Fransa polisi tarafından uygulanmaya başlanmış olup bu sistem; kafa, kol, el parmağı, ayak gibi beden yapılarının uzunluğu, genişliği ve derinliği gibi ölçümleri içermektedir. Sistem, 1890 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'nde asker kaçaklarının kimliklerinin tespiti amacı ile kullanılmaya başlanmıştır¹⁰.

IV. Parmak İzleri

Her insan vücudu, bireysel olarak kendisine özgü farklılıklar taşımakta- dır. Bireyin tıbbi kimliğinin belirlenmesinde kullanılan bu farklılıklar içeri- sinde parmak izlerinin özel bir yeri vardır.

El parmakları, anatomik olarak eklem seviyesinde (başparmak iki, diğer parmaklar üç olmak üzere) boğumlara ayrılmıştır. Bu boğumlardan en uç boğumun (distal falanks) iç yüzündeki deride çıkıntı ve girintilerin oluştu- ğu ve papilla adı verilen oluşumlar vardır. Bu oluşumlar anne rahminde (intrauterina) gelişen ceninde (fetüs) gebeliğin altıncı ayında oluşmaya baş- lar ve doğumdan sonra da ölüme kadar değişmeksizin varlığını sürdürür. İşte papilla adı verilen bu oluşumların parmağın temas ettiği cisimler üzerinde,

8 ÖZEN, Hüseyin Cahit, Adli Tıp Ders Kitabı, İstanbul, 1983, s. 18.

9 Bkz. Ana Britannica, C. 4, s. 51. Alphonse Bertillon (1853-1914) Paris Emniyetinin suçlu teşhis masası şefi. Antropometrik ölçümlere dayanan ve kendi adı ile anılan suçlu teşhis sistemini geliştirmiştir.

10 KIELY, F. Terrence, Forensic Evidence: Science and the Criminal Law, 2001, Washington, D. C. , s. 219.

ter ve yağ bezlerinin yardımı ile bırakmış oldukları izlere parmak izi (fingerprints) adı verilir¹¹.

Parmak izleri, uygulamada, sistemli olarak ilk kez 1877 yılında asker kaçaklarının kontrolü amacı ile Hindistan'ın Bengal bölgesinde Sir William Herschel tarafından kullanılmıştır¹². 1892 yılında Frances Galton "Finger Prints (Parmak İzleri)" adlı ünlü eserini yazarak kimlik tespitinde parmak izlerini istatistiksel temele oturtmuştur. Galton yaptığı çalışmalar sonucunda farklı iki kişiye ait parmak izinin birbirinin aynı olma ihtimalini 1/64 milyar olarak belirtmiştir¹³. Dünya nüfusunun yaklaşık 6 milyar olduğu kabul edilecek olursa, bu iki kişinin parmak izinin birbirine eşit olmasını imkansız kılmaktadır. Ülkemizde ise parmak izleri incelemeleri ilk kez kolluk çalışması olarak 1910 yılında Yusuf Cemil tarafından başlatılmıştır¹⁴.

V. Parmak İzleri Neden Delil Olarak Kullanılmaktadır?

Kişinin kimliğinin tespit edilmesinde yargı tarafından objektif, maddi bir delil olarak kabul edilen parmak izlerine bu niteliği veren bilimsel özelliklerdir. Bu özellikleri üç grupta toplayabiliriz¹⁵.

1- Değişmezlik özelliği

Parmak izlerini oluşturan parmak uçları iç yüzündeki papilla anne rahminde (intrauterina) gelişen ceninde (fetus) gebeliğin altıncı ayında oluşmaya başlar ve doğumdan sonra da ölüme kadar değişmeksizin varlığını sürdürür.

Herhangi bir nedenle papillanın bulunduğu epidermisin (derinin en üst katı) tahrip olması durumunda dermisten (derinin alt katı) yeni üst deri katı oluşturulabilir. Parmağın kopması ya da ileri derece yanık durumlarında ise dolaylı çözüm yollarına başvurulabilir.

2- Benzemezlik özelliği

Bugüne kadar dünya üzerinde yapılan tek merkezli çalışmalardan birisi olan Amerikan Federal Araştırma Bürosunca (FBI) 250 milyondan fazla kişiye ait parmak izlerinin incelenmesinde, farklı iki kişide benzer parmak izinin tespit edilememiş olması Galton'un 1892 yılında yaptığı açıklamanın destekleyicisi konumundadır. Nitekim hiçbir kaynaktan da bunu tekzip eden

¹¹ AYKAÇ, M., Adli Tıp Ders Kitabı, İstanbul, 1987, s. 249.

¹² KIELY, s. 219.

¹³ POLSON, Cyril John, The Essentials of Forensic Medicine, Londra, 1965, s. 76.

¹⁴ www.sucbilimi.com.

¹⁵ Bkz. Polis Okulları Ders Kitapları, Cilt 1, Olay Yeri İncelemesi Bölümü, Ankara, 1999, s. 469.

bir sonuç açıklanmamıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere, farklı iki kişiye ait parmak izinin birbirinin aynı olma ihtimalinin 1/64 milyar olarak belirtilmiş olması parmak izlerinin benzemezlik özelliğini kuşkuya yer vermeyecek tarzda ortaya koymaktadır.

Bunu destekleyen diğer bir bilimsel açıklama da Galdinoramos'dan gelmiştir. Bu bilim adamına göre on parmakta yirmişer karakteristik noktaları birbirine benzeyen iki insanın doğması için 4.660.337 yüz yıl geçmesi gerekecektir. Bu rakam hemen hemen imkansızı belirtmektedir¹⁶.

Ayrıca, ikiz kardeşlerin parmak izlerinin ve hatta bir elde yan yana mevcut iki parmağın izlerinin birbirine benzemez oluşu gerçeği parmak izlerine delil olarak yargının verdiği değer birer gerekçesidir.

3- Sınıflanabilir olma özelliği

Parmak izlerinin diğer bir özelliği ise her bireyin farklı parmak izine sahip olmakla birlikte bu farklı parmak izlerinin karakteristik bazı yakın özellikleri nedeni ile sınıflandırılabilir nitelikte olmasıdır. Bu özelliği sayesinde parmak izlerinin karşılaştırma anında kullanılabilmesi imkanına sahip olmuştur. Bu amaçla özellikle günümüz teknolojisinde bilgisayar yardımı ile bu tasnif yapılabilir. Frances Galton zamanından günümüze kadar ulaşan tarihsel sınıflamada karakteristik benzemelere göre parmak izleri; ilmek (loop), yay (arch), helezon (whorl) ve karışık (composite) olarak dört grupta toplanır¹⁷.

VI. Parmak İzi Örneklerinin Alınması

Olay yerinin incelenmesi sırasında özel eğitimli uzman kişilerce (ki genellikle polis ve jandarma) kabartma, renkli ya da görünmeyen nitelikteki parmak izleri usulüne uygun yöntemlerle alınarak karşılaştırma için kullanılır. Bu işlemlerin yapılmasında belki de en önemli nokta; olay yerinin, delillerin kaybolmasına engel olunacak şekilde korunmasıdır. Bu nedenle olay yeri incelemesinin bir uzmanlık işi olduğu unutulmamalı, işin uzmanı olmayan kişilerin olay yerine girmesi engellenmelidir. Ayrıca olası durumlarda karşılaştırma yapabilmek ve ortaya çıkabilecek şüpheleri giderebilmek için olay yerine giren ilgililerin de parmak izlerinin alınması ya da en azından adli kimliklerinin bilinmesi yararlı olacaktır.

Alınan parmak izleri örnekleri incelenmek amacı ile, ya polis- jandarma kriminal laboratuvarlarına ya da Adli Tıp Kurumu Fizik İncelemeler Dairesine bilimsel ve yasal kurallara uygun olarak gönderilmelidir.

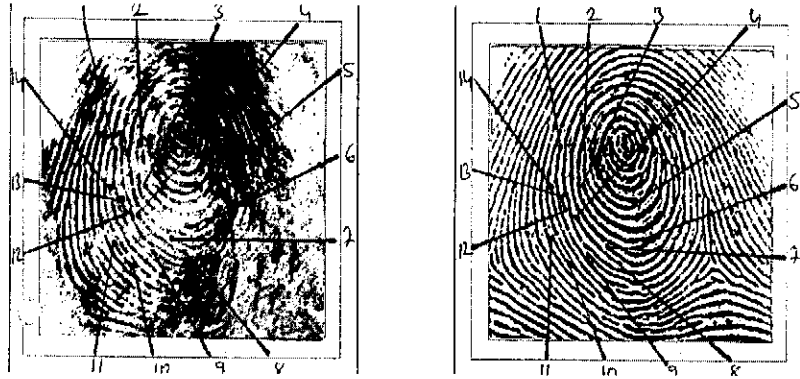
¹⁶ www.sucbilimi.com

¹⁷ KNIGHT, Bernard, Simpson's Forensic Medicine, London, 1991, s. 48.

VII. Parmak İzi Örneklerinin Karşılaştırılması

Olay yerinden alınan ve kime ait olduğu belirlenmeye çalışılan parmak izinin, öncelikle, ana sınıflardan hangisine girdiği belirlenir. Bu amaçla parmak izinin göbek noktası belirlenerek hat sonları ve çatallar işaretlenir. Ana sınıfı belirlenmiş parmak izi kayıtlarda saklanmakta olan benzer sınıftaki parmak izleri ile karşılaştırılır. Parmak izi incelemelerinde uzaklık birimi olarak hatlardan yararlanır. Eğer, incelenen parmak izi, ana sınıfı, göbek ve delta noktalarının yeri, belirlenen niteliklerin yerleri, yönleri ve birbirleri ya da göbek noktasına olan hat sayısı uzaklıkları tutuyorsa incelenen bu iki parmak izi aynı kişiye aittir denilir (Şekil 1)¹⁸.

Şekil 1: Parmak izi incelemesinde tespit edilen benzerlikler

Çeşitli kaynaklara göre 10-20 benzer noktanın tespiti iki parmak izinin aynı olduğuna karar vermek için yeterlidir¹⁹.

Canlıda ve ölüde kimliğin tespit edilmesinde, tartışılmaz bir delil olan ve bu nedenle, özellikle suçlunun kimliğinin tespitinde en önemli bilimsel yöntemlerden birisi olan parmak izleri gerek adli tıp uzmanları hekimler tarafından, gerek delil toplayan Cumhuriyet Savcıları ve kolluk (polis-jandarma) tarafından ve gerekse delilleri değerlendiren ve maddi gerçeğe ulaşmaya çalışan yargıçlar tarafından iyi bilinmesi gereken bir bilimsel konudur.

¹⁸ www.sucbilimi.com

¹⁹ AYKAÇ, s. 250 ve ÖZTÜREL, Adnan, Adli Tıp, Ankara, 1985, s. 284.